

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	i
บทคัดย่อภาษาไทย	iii
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	iv
สารบัญ	v
รายการตารางประกอบ	ix
บทนำ	1
บทที่ 1 แนวความคิดพื้นฐานการกำหนดค่าเสียหายในคดีละเมิด	2
1.1 ประวัติกฎหมายลักษณะละเมิดของไทย	2
1.2 การกำหนดค่าสินไหมทดแทนในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	6
1.2.1 บททั่วไป	6
1.2.2 การกำหนดค่าสินไหมทดแทน	9
1.2.3 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอื่นอันมิใช่ตัวเงิน	13
1.2.4 การกำหนดค่าสินไหมทดแทนในกรณีผู้เสียหายมีส่วนผิด	16
1.3 ความเกี่ยวพันกับกฎหมายอาญา	19
1.3.1 ความรับผิดทางแพ่งในเรื่องละเมิดกับความรับผิดทางอาญา	19
1.3.1.1 ผลแห่งการกระทำ	19
1.3.1.2 ข้อแตกต่างในเรื่องการแก้ไขหรือเยียวยา	19
1.3.1.3 ข้อแตกต่างในเรื่องผู้ดำเนินคดี	20
1.3.1.4 ความระงับสิ้นแห่งคดี	20
1.3.1.5 องค์ประกอบแห่งการกระทำผิด	20
1.3.2 การกระทำที่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่งและอาญา	21

บทที่ 2 แนวคิดพื้นฐานค่าเสียหายเชิงลงโทษตามหลักกฎหมายต่างประเทศ	22
2.1 ความหมายของค่าเสียหายเชิงลงโทษ	22
2.2 ประวัติและวิวัฒนาการของค่าเสียหายเชิงลงโทษ	23
2.3 วัตถุประสงค์ของค่าเสียหายเชิงลงโทษ	24
2.3.1 การป้องปราม	24
2.3.2 การลงโทษ	26
2.3.3 ส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายทางแพ่ง	26
2.3.4 ทดแทนแก่โจทก์ในค่าเสียหายที่กฎหมายไม่ครอบคลุม	27
2.3.5 ค่าทนายความและค่าใช้จ่ายอื่นๆ	27
2.4 ประโยชน์ของค่าเสียหายเชิงลงโทษ	27
2.4.1 ปทัณฐานที่ถูกกำหนด	28
2.4.2 การลงโทษหรือแก้แค้น	29
2.4.3 การป้องปราม	32
2.4.4 เหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ที่สนับสนุนค่าเสียหายเชิงลงโทษ	33
2.4.4.1 นำผลกระทบภายนอกมาคิดเป็นต้นทุน	33
2.4.4.2 เพื่อทดแทนผู้เสียหายเมื่อผู้ละเมิดอาจหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ	35
2.4.4.3 การคำนวณค่าเสียหายที่แท้จริงยุ่งยาก	43
2.4.4.4 เพื่อป้องปรามการละเมิดเชิงกลยุทธ์	43
2.5 ข้อเสียของค่าเสียหายเชิงลงโทษ	44
2.5.1 การป้องปรามมากเกินไป	44
2.5.2 จำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษไม่แน่นอน	45
2.5.3 ผู้เสียหายต้องการฟ้องคดีมากขึ้น	45
บทที่ 3 การบังคับใช้ค่าเสียหายเชิงลงโทษที่ปรากฏในต่างประเทศ	47
3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา	47
3.1.1 หลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษในประเทศสหรัฐอเมริกา	47
3.1.1.1 ผู้กำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ	47
3.1.1.2 ปัจจัยในการกำหนดจำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษ	47

3.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับค่าเสียหายเชิงลงโทษและหลักศุนนิตีกระบวน	68
3.1.2.1 ปัญหาของการปรับใช้ค่าเสียหายเชิงลงโทษ	68
3.1.2.2 การปฏิรูปกฎหมายละเมิด	72
3.1.2.3 หลักฐานเชิงประจักษ์กับความพยายามปฏิรูปกฎหมายละเมิด	81
3.1.2.4 หลักศุนนิตีกระบวน	82
3.1.2.5 การห้ามฟ้องซ้ำในคดีอาญา	103
3.2 ประเทศเยอรมัน	105
3.2.1 แนวคิดพื้นฐานของค่าสินไหมทดแทน	105
3.2.2 ค่าเสียหายเชิงลงโทษภายใต้ระบบกฎหมายเยอรมัน	108
3.2.2.1 ค่าเสียหายกรณีบาดเจ็บและทนทุกข์ทรมาน	109
3.2.2.2 การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล	111
3.2.2.3 การละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา	113
3.2.2.4 ความรับผิดชอบโดยปราศจากความสัมพันธ์	114
3.2.2.5 ค่าเสียหายสำหรับการเลือกปฏิบัติ	115
3.2.3 สถานะปัจจุบันของค่าเสียหายเชิงลงโทษ	116
3.3 ประเทศฝรั่งเศส	118
3.3.1 หลักพื้นฐานของค่าสินไหมทดแทน	118
3.3.2 ค่าเสียหายเชิงลงโทษภายใต้ระบบกฎหมายฝรั่งเศส	118
3.3.2.1 กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา	119
3.3.2.2 ค่าเสียหายเชิงลงโทษภายใต้ค่าเสียหายปกติ	120
3.3.3 ความพยายามนำค่าเสียหายเชิงลงโทษบัญญัติในกฎหมายฝรั่งเศส อย่างเป็นทางการ	123
3.3.3.1 โครงการปฏิรูปประมวลกฎหมายแพ่ง	124
3.3.3.2 ค่าเสียหายเชิงลงโทษในโครงการอวองต์	124
3.3.3.3 ปฏิกริยาต่อโครงการอวองต์	125
3.4 ประเทศญี่ปุ่น	127

รายการตารางประกอบ

ตาราง		หน้า
ตารางที่ 3.1	เปรียบเทียบความรับผิดชอบของผู้ละเมิดต่อการปรับใช้ของค่าเสียหายเชิงลงโทษ	52
ตารางที่ 3.2	ตารางเปรียบเทียบการพิจารณาคดีระหว่างผู้พิพากษากับคณะลูกขุน ในคดีที่โจทก์ได้รับค่าเสียหายเชิงลงโทษของศาลระดับมลรัฐ โดยใช้ข้อมูลจากหน่วยปกครองย่อย (Counties) 75 แห่ง ในปี 2001	82
ตารางที่ 3.3	แสดงจำนวนคดีในคดีละเมิดแต่ละประเภทที่โจทก์ได้รับค่าเสียหายเชิงลงโทษ	94
ตารางที่ 3.4	แสดงค่าเสียหายเชิงลงโทษที่ศาลให้ในคดีแต่ละประเภท	95
ตารางที่ 3.5	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าเสียหายที่แท้จริงและค่าเสียหายเชิงลงโทษ	96
ตารางที่ 3.6	แสดงคดีทางแพ่งประเภทต่างๆที่ศาลกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ	99
ตารางที่ 3.7	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าเสียหายเชิงลงโทษกับค่าเสียหายที่แท้จริง	100
ตารางที่ 3.8	แสดงการแยกอัตราส่วนของค่าเสียหายเชิงลงโทษต่อค่าเสียหายที่แท้จริง ในคดีที่พิจารณาโดยคณะลูกขุน	102
ตารางที่ 4.1	แสดงถึงค่าทำนายความที่ศาลอาจกำหนดให้คู่ความรับผิดชอบได้	202

บทนำ

ในช่วงเวลาที่ผ่าน ประเทศไทยได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีการนำบทบัญญัติเรื่องค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) มาใช้บังคับในประเทศไทย ซึ่งจากผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวได้นำมาซึ่งการพัฒนาแนวคิดดังกล่าวในกฎหมายเฉพาะหลายฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 โดยการกำหนดให้ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งนอกจากจะเป็นการให้ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายที่มากกว่าค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริงเพื่อชดเชยให้กับผู้เสียหายและเป็นการลงโทษผู้กระทำผิดแล้ว ยังถือเป็นมาตรการเพื่อป้องปรามมิให้มีการกระทำความผิดหรือเกิดการกระทำความผิดซ้ำเกิดขึ้นด้วย (Deterrence)

อย่างไรก็ตาม แม้การฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในปัจจุบันจะเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 2 เรื่องละเมิด ซึ่งว่าเป็นกฎหมายทั่วไปเกี่ยวกับการเรียกร้องค่าเสียหาย แต่บทบัญญัติดังกล่าวก็มิได้มีการกำหนดเรื่องค่าเสียหายในเชิงลงโทษมาบัญญัติไว้อย่างชัดเจน แต่เป็นเพียงดุลยพินิจของศาลที่สามารถกำหนดได้ตามความร้ายแรงและพฤติการณ์ในการกระทำความผิดฐานละเมิดเท่านั้น ซึ่งศาลไทยได้เคยมีคำพิพากษากำหนดค่าสินไหมทดแทนในลักษณะของค่าเสียหายในเชิงลงโทษมาแล้วหลายคดีในคำพิพากษาฎีกาที่ 336/2475 และ 64/2501 ประกอบกับการให้ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษในปัจจุบันก็ถูกกำหนดไว้ในอัตรา 2 เท่า ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษและป้องกันการกระทำความผิด ดังนั้น การศึกษาถึงเหตุผล ความจำเป็น ข้อดี ข้อเสีย ความเป็นไปได้ในการนำเรื่องค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้ในกฎหมายละเมิดซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือความเป็นไปได้ในการนำมาใช้ในกฎหมายหลักอื่นๆ ของประเทศไทยแล้วแต่ความเหมาะสม เพื่อประโยชน์ต่อการชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้ได้รับความเสียหาย และการนำกฎหมายมาปรับใช้ได้เป็นการทั่วไปโดยไม่ต้องฟ้องร้องตามกฎหมายเฉพาะแยกต่างหาก อันจะก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำต่อการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายในอนาคต นอกจากนี้ การศึกษาถึงหลักเกณฑ์พร้อมเสนอแนวทางเชิงลึกในการกำหนดและคำนวณค่าเสียหายในเชิงลงโทษก็จะทำให้การนำเรื่องค่าเสียหายในเชิงลงโทษมาบังคับใช้ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น